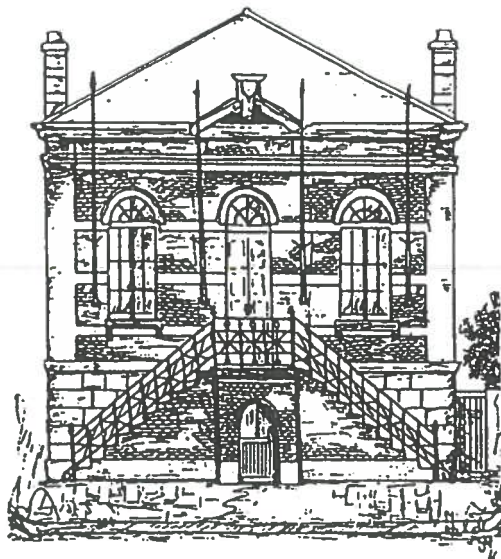

van w i r s k a a n t e

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 15, nr. 3
1 september 2000

Heemkundekring 'Amalia van Solms' houdt zich actief bezig met het erfgoed van onze gemeenten. Doel daarvan is:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens beschikbaar te stellen

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit het heden en verleden van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen.

Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Het Heemhuis
Kerkstraat 4
2387 Baarle-Hertog (B)

Bankrelaties :

- Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969
- KBC Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan mits bronvermelding.

van wirskaante

Driemaandelijks tijdschrift
Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

Redactie: Dré Moors, Gerrit de Jong, Piet van der Flaas, Antoon van Tuijl,
Peter Tuytelaars (opmaak) en Herman Janssen (eindredactie).

15de jaargang nr. 3

1 september 2000

INHOUD

Voorwoord	A. Jacobs	118
Romeinse grafvondst	P. van der Flaas	120
Begrafnis met Militaire Eer	P. van der Flaas	122
Dertig jaar geleden	F. Raeijmaekers	124
Aon de praot mee...(4)	D. Moors	127
Recepten uit grootmoeders tijd (6)	E. Verbiest	132
Werkgroep Kapel van Nijhoven (3)	G. de Jong	137
Merkwaardigheden (24)	A. van Tuijl	142
Het paard	A.J. van Eijl-van de Klashorst	146
Reeën	P. van der Flaas	147
Toponiemenbeesten (3)	A.W. Aandelèèr	150
Arme Amalia (35)	A. van Tuijl	151
Aanwinsten BiDoc (7)	L. Luiten	152
Merck toch hoe sterck	A. van Tuijl	153
Wij dóén dit gewoon!	A. van Tuijl	155
Fietstocht naar Wim en Riet Segers	R. Laurijssen	156
Uit het activiteitenprogramma	H. Janssen	158
Activiteitenkalender	H. Janssen	xxx

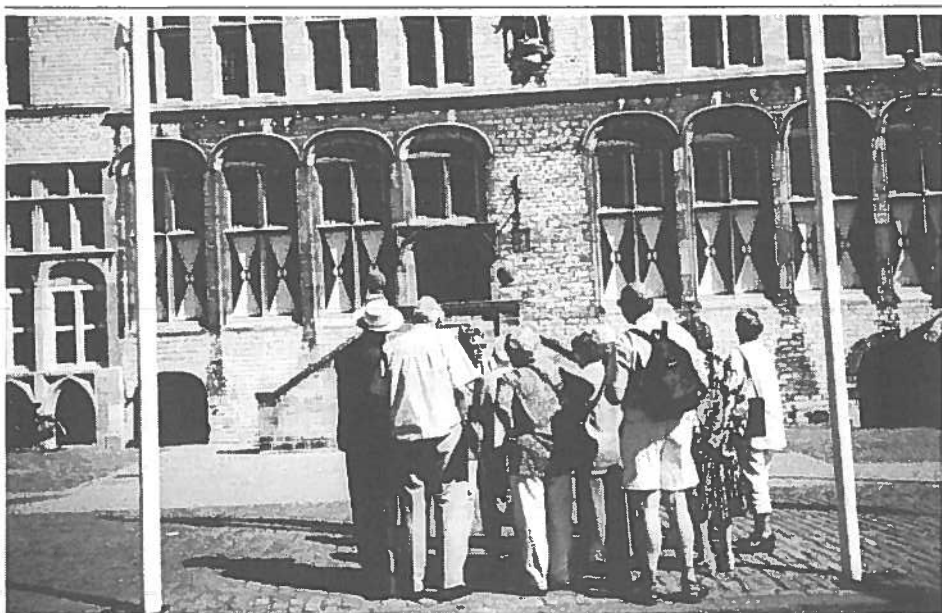
Voorwoord

Bij het schrijven van dit voorwoord lijkt het meer najaar dan zomer. De regen klettert naar beneden en doet je denken aan al de mensen die nog op vakantie zijn. Hopelijk hebben ze het ondanks het tegenvallende weer toch enigszins naar hun zin gehad. Immers bij het lezen van dit voorwoord zijn de scholen alweer begonnen en zit de 'r' in de maand.

In de vakantieperiode organiseerden wij natuurlijk onze buiten-activiteiten. We waren op verkenningstocht in Bergen op Zoom. Het was een prachtige dag die goed verzorgd was. Ook zijn we per fiets op pad geweest. Ons gezelschap fietste naar Wim en Riet Seegers in Alphen. Daar hebben wij zijn grote verzameling landbouw-gereedschappen bewonderd en ook het ouderlijk huis van zijn vader Jan. Het was prachtig om te zien en te horen hoe men vroeger woonde en werkte. En Wim maar vertellen...

Onze zomertentoonstelling werd verzorgd door Fekke en Nel van Dijk: twee leden van onze vereniging die zeer actief bezig zijn met schilderen, boetseren, beeldhouwen en werken met glas. Een prachtige tentoonstelling die vele bezoekers trok en de nodige aandacht kreeg in de plaatselijke pers. Een proficiat voor Nel en Fekke en natuurlijk ook voor Antoon van Tuijl die aan de inrichting meegewerkt heeft.

In het najaarsprogramma bemerken we de vierde editie van Amalia's Kunst of Nep op zondag 29 oktober a.s. Wij hebben wederom een deskundig panel in huis om Uw voorwerpen te taxeren op ouderdom, herkomst, kwaliteit en financiële waarde. Ik zou zeggen: maak hier gebruik van. Ook presenteren we in het najaar onze traditionele heemkalender. Deze keer is het thema 'Sport'. Er is wat afgesport in de gemeente Baarle en we hebben dikwijls kampioenen afgeleverd. Je komt ze tegen op onze heemkalender 2001. Wij hopen dat onze sportkalender in grote getale de huiskamers van Baarle zal sieren en danken alvast bij voorbaat onze kopers en verkopers.

De rest van ons programma vindt U verderop in deze 'Van Wirskaante': een programma met voor elk wat wils. Maak je keuze en kom of doe mee met onze activiteiten. De organisatoren stellen Uw aanwezigheid bijzonder op prijs. Tot slot is iedereen die belangstelling heeft voor de historie van Baarle van harte welkom in ons Heemhuis. Het is er goed toeven en men weet er veel over Baarle. Kom gerust met Uw vragen naar ons: wij zullen U zo goed mogelijk helpen of doorverwijzen naar andere instanties of archiefdiensten. Altijd welkom, de koffie is bruin.

Uw voorzitter, Ad Jacobs.

Redactioneel bericht

Een nieuw redactielid heeft zich aangemeld in de persoon van Peter Tuytelaars: hij verzorgt voortaan de opmaak van dit tijdschrift. Peter neemt deze taak over van Herman, die de afgelopen negen afleveringen voor zijn rekening nam. De redactieraad heeft het volste vertrouwen in Peter: kwalitatief is ons blad bij hem in goede handen.

Romeinse grafvondst door Breekpot

Piet van der Flaas

In het jaar 1848 struinde bovengenoemde persoon een heideveld af tussen Bedaf en Alphen. Hij deed hierbij een Romeinse grafheuvel omspitten en na enkele steken met de spade groef hij al enkele munten op die een tijdperk omvatten van bijna drie eeuwen: munten uit de tijd van de Romeinen. Hij vond er in totaal een vijftigtal, zowel gouden als zilveren exemplaren. Ze zouden gevonden zijn op grond van de familie Bayens, die in 1848 in onze gemeente op drie plaatsen bezig was met het ontginnen van de heide. Men was namelijk verplicht hiervan de overheid in kennis te stellen en zo heeft men de betreffende percelen kunnen achterhalen.

Het eerste perceel lag in het buurtschap Klein Bedaf en stond geregistreerd onder D 326. In een schrijven gedateerd 13 december 1847 blijkt dit perceel echter reeds te zijn ontgonnen. Dit stuk grond valt dus af. Van de twee overige percelen bekijken we eerst het minst waarschijnlijke: E 424. Het ligt in het uiterste oosten van de gemeente Baarle bij het gehucht Groot Bedaf, honderd meter van de grens met België op de westelijke oever van de Poppelse Ley. Het is echter nauwelijks aan te nemen dat de Romeinse tumulus hier heeft gelegen. Ook op zeer oude kaarten staan er geen aangegeven en in de verre omtrek zijn er geen Romeinse vondsten bekend, noch in Nederland, noch in België. Het perceel ligt bovendien op een dalhelling, ver van alle doorgaande wegen.

Het derde perceel, D 331, komt het meest in aanmerking. Het is gelegen onder Klein Bedaf, heeft een hoge ligging en staat als zodanig ook aangegeven op de topografische kaarten. Het ligt even ten oosten van het dal van de oude Ley bij een punt waar verscheidene oude wegen samenkomen. We noemen hier de weg van het Pineind (een oude verbindingsweg tussen Baarle en Tilburg) naar Nieuwkerk en van daar naar Goirle en Tilburg en de weg van het Pineind naar het oosten. Deze nu

doodlopende weg steekt op diverse oude kaarten de Poppelse Ley over en loopt door in de richting van Hilvarenbeek. Het bedoelde perceel is nu ongeveer vijfendertig jaar geleden ontgrond, waarbij het niveau is verlaagd van een meter tot anderhalve meter en dus zijn alle sporen van een graf of een grafmonument vernietigd.

Bij de ontgroning stootte men op een laag leem. De afwatering van dit perceel laat dan ook te wensen over. De archeologische gegevens die men over de omtrek heeft, zijn talrijk genoeg om een Romeins graf te rechtvaardigen. In het oostelijke gedeelte van Alphen zijn veel sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen. Behalve munten zijn er belangrijke nederzittingsresten gevonden o.a. op de Bartjes in 1938, op bijna twee kilometer van het bewuste perceel. Op ongeveer anderhalve kilometer er vandaan, ten noord-oosten in de Erfvelden, werd zeventig jaar geleden een Zuid-Spaanse amfoor ontdekt uit de tweede of de eerste helft van de derde eeuw. Deze vondst wijst erop dat ook hier een nederzetting is geweest. Deze amfoor werd gevonden met een prikstok. Wordt vervolgd.

Bron: Brabants Heem 1988 nr.3

Begrafenis met Militaire Eer

Piet van der Flaas

In Baarle was men begin september 1945 druk bezig met de voorbereidingen om op 10 september een grootscheepse herdenking te houden voor onze drie dorpsgenoten, te weten de marechaussees Adrianus van Gestel, Gradus Gerritsen en Mevr. M. Cornelissen-Verhoeven. De Broeders legden de laatste hand aan een noodmonument op de spie bij ons medelid Rijsbosch. Toen sijpelde het bericht binnen van de dood van onze dorpsgenoot Jan Heuvelmans (°Tilburg 1918, +Roermond 1945). Hij was de zoon van de uitbater van het café-restaurant 'De Lindeboom'. Dit bericht sloeg in als een bom. Iedereen in beide Baarle's kende deze vrijgezel. Hij was bij de stoottroepen: bij de Vierde Compagnie en op het moment van zijn smartelijke overlijden gelegerd in Roermond. Deze stad was op 1 maart 1945 door de Amerikanen bevrijd.

Het Korps Stoottroepen was ontstaan uit drie voormalige verzets-groepen. Reeds op 3 september 1944 was Prins Bernhard benoemd tot bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten. Op 5 september werden de Binnenlandse Strijdkrachten opgericht en onder zijn bevel geplaatst. Eenmaal aangeworven, kon men kiezen tussen een dienstverband voor een jaar of onbepaalde duur. Het was, om het oneerbiedig uit te drukken, een ietwat ongeregeld zootje. Een gedeelte viel onder Engels toezicht, weer anderen onder de Amerikanen. In het begin liepen ze op klompen en in een overall met daarboven een jas met op de mouw een oranje band waarop B.S. stond. Prins Bernhard die in die tijd in onmin leefde met Montgomery, de commandant van de Engelsen, hoefde op geen steun van hem te rekenen. Ook al zaten ze aan het front, ze kregen maandelang niet anders te eten dan pap met brood en stroop. Velen zagen dit een poosje aan en deserteerden.

Onze vriend Jan had het beter getroffen. Zijn compagnie werd door de Amerikanen netjes gekleed en gevoed. Jan was kok. Het koken gebeurde

met behulp van een ijzeren raam van circa tien meter lang waarop de ketels met voedsel stonden. Aan elke kant stond een benzinekomfoor, zo geplaatst dat de vlammen onder hoge druk tegen elkaar injoegen. Hierdoor ontstond een felle hitte. In de schuur van de familie Olieslagers op Keizershoek deden ze het op dezelfde wijze. Enorme ketels werden op een minimum van tijd klaargestoomd. Op de één of andere wijze is Jan in brand gevlogen, liep hierbij derdegraads verbrandingen op en is ter plaatse overleden.

Dat zijn teraardebestelling plaats vond tegelijk met de Herdenking, is puur toeval. Het zag zwart van het volk. Tal van hoge militairen woonden de plechtigheid bij. Zijn aalmoezenier hield een grafrede. Zijn lijkstaf werd gedragen door zijn legerkameraden, voorafgegaan door omflooerste trom. Het vuurpeleton bestond uit twaalf man die tegenover elkaar stonden. Ze deden de Nederlandse driekleur van de kist. Enkele commando's en dan weerklonken de saluutschoten. Dit was de eerste en laatste maal dat op ons kerkhof zoiets gebeurde. Het heeft op mij een onvergetelijk indruk achtergelaten. Dat hij moge rusten in vrede.

Amalia verzamelt boeken, tijdschriften, brochures en knipsels over Baarlese en typisch Brabantse onderwerpen. Onze collectie omvat eveneens Baarlese foto's, bidprentjes, rouwadvertenties en -brieven. Verder maak je Amalia blij met voorwerpen uit het dagelijkse leven van onze ouders en grootouders.

Dertig jaar geleden

Fons Raeijmaekers

Het is alweer even geleden dat deze rubriek verscheen in ons blad. Fons ligt daarom wat achter op het schema en vertoeft momenteel in het jaar 1969 (n.v.d.r.).

Jeugdhuis Baarle viert feest (15-jarig bestaan 19 januari 1969)

Met het nog steeds groeiende ledental neemt ook het aantal leiders en leidsters toe. We begonnen afgelopen jaar met 20 personen en dat zijn er nu al 46. Zondag 19 januari 1969 wordt een grootse feestdag. Tussen de middagen en avondviering in is er een speciale eucharistieviering voor kinderen en leden. In deze tienermis worden beide groepen verwacht en na afloop krijgt ieder twee belegde broodjes met koffie of chocolademelk er bij. Wel moeten we dan een extra bijdrage vragen aan de deelnemers en wel 75 cent van de leiding en leden. Met deze bijdragen kunnen we niet alle onkosten bestrijden, maar we willen een feest aanbieden voor een zo laag mogelijke prijs. Het jeugdwerk zal dan de rest bijleggen.

Inwonersaantal van de gemeente B-Nassau nadert de 5000!

Vaststelling aantal inwoners per 1 januari 1969

	mannen	vrouwen	totaal
Aantal inwoners 1 januari 1968	2513	2295	4808
Geboorten	44	46	90
Vestingen	144	140	284
Samen:	2701	2481	5182
Overlijdens	-24	-17	-41
Samen:	2677	2464	5141
Vertrek	-117	-109	-226
Aantal inwoners per 31/12/1968	2560	2355	4915
Toename aantal inwoners in 1968:	107		
Aantal huwelijken:	59		

Gemeente Baarle-Hertog: loop van de bevolking in 1968

	mannen	vrouwen	totaal
Geboorten	21	18	39
Ingekomen personen	22	18	40
Totaal in de registers	43	36	79
Overlijdens	-12	-3	-15
Vertrokken personen	-34	-42	-76
Totaal afgevoerd van registers	46	45	91
Bevolkingscijfer 31/12/1967:	1107	1076	2183
Vermindering bevolking	-3	-9	-12
Bevolkingscijfer 31/12/1968:	1104	1067	2171

Bejaardenvereniging opgericht op initiatief van de Parochieraad

(15 januari 1969) Meermalen is al eens de wenselijkheid geuit om iets meer te gaan doen voor onze bejaarde dorpsgenoten. Waar tegenwoordig heel wat aandacht wordt besteed aan allerlei problemen betreffende jeugd, verloofden, jonggehuwden, enz. krijgen de moeilijkheden waarmee de bejaarden te kampen hebben te weinig aandacht. Door pastoor en kapelaan, parochieraad, belangstellende personen, jeugdwerk enz. is reeds de volle medewerking toegezegd. Maar uiteindelijk zullen onze bejaarden het zelf moeten gaan doen en daartoe zijn zij best in staat.

Judo Baarle bestaat in maart 1969 een jaar!

De juiste verjaardagsdatum is 6 maart en het correspondentie-adres is Gorpeind 7, Baarle.

Een groet aan kapelaan van Oers bij zijn vertrek

Zondag 23 februari 1969 zal kapelaan van Oers vanaf de preekstoel officieel afscheid van ons allen. Wij hebben u allen drie en een half jaar lang gekend als een jonge priester die met enthousiasme in onze parochie heeft gewerkt. U interesseerde zich bijzonder voor de jeugd en haar problemen. Op zondag

23 februari is er na alle H. Missen in het patronaat gelegenheid om persoonlijk afscheid te nemen van kapelaan van Oers. Tevens kan dan kennis worden gemaakt met de nieuwe kapelaan pater G. de Winter.

Zaterdag 4 januari — Aanvang 8 uur
Deze week: DISCO-BAL met eigen Top-Tien

Automatische telefoon- verbinding tussen de Baarle's

Het ligt in de bedoeling in het najaar 1969 voor de abonnees van het telefoonnet Baarle-Nassau automatisch lokaal telefoonverkeer mogelijk te maken met Baarle-Hertog. De abonnees van Baarle-Hertog kunnen dan worden bereikt door het draaien van het voorkiesnummer 69. Een telefoon-gids van de abonnees van Baarle-Hertog zal te zijner tijd aan de abonnees van Baarle-Nassau worden toegezonden. Als overgangsmaatregel i.v.m. de voorbereidende werkzaamheden in de telefooncentrale zal met ingang van 1 april 1969 het thans gebruikte voorkiesnummer 8 gewijzigd worden in 6.

Onttrekking aan het openbaar verkeer

Een verzoek tot onttrekking aan het openbaar verkeer van het 'Kattenstraatje' in de wegenlegger bekend onder nr 166 is ingekomen. Bezwaren kunnen mondeling en schriftelijk worden ingediend voor 28 maart 1969.

ZONDAG 26 OKTOBER
**DANSEN IN
"ZAAL MONTY"**
met medewerking van beatgroep
"SALLY'S GOODING"
Bierens-Spapen Baarle-Hertog
AANVANG 7 UUR

Aon de praot mee (4)... Jef van den Brandt

‘Citroentje mee suiker’

Dré Moors

Wie is Jef

Jef van den Brandt werd geboren op 17 januari 1914 op de Kievit. Toen hij drie jaar oud was, verhuisde hij naar Boshoven waar hij en zijn vrouw nog steeds woonachtig zijn. Jef trouwde met zijn vrouw Sjan Michielsens van de Eikelenbosch op 24 september 1941. Sjan schonk het leven aan zeven kinderen: vier jongens en drie meisjes. Erg gelukkig zijn Sjan en Jef met hun 16 kleinkinderen.

Vitaliteit

Jef is kort en bondig over het waarom hij op 86-jarige leeftijd nog zo gezond en vitaal is: ‘Om ongevir tien uur ’s aovonds naor bed. Goed slaopen. ’s Mèrgens om half acht opstaon. Elke dag op vaste tije eten. Niet te veul. Zo weing mogelijk vet. Oe eigen voral nie druk maoke. Af en toe un citroentje mee suiker. Tegenwoordig trouwens ok dikke citroen. En dan motte weten det ze dikke citroen bij Loots in Baol nie kende, terwijl die in Ullecoten al volop wier geschonke.’

En Jef vervolgt: ‘In het ziekenhuis heb ik nog nooit gelege. Bij dun dokter kom ik nooit. Nou jè, éne keer per jaor om un griepsput te haolen! Die hee nog nie veul aon men verdiend! Overdag werk ik un bietje in munne hof. Elke dag speul ik op munne accordeon. Trouwens, af en toe tree ik nog op mee Floor Staes. Ik lees de kraant, kek wè naor den tv. Veural kijk ik gèrè naor Lingo en naor schoone muziek op Duitsland 3.’

Heel veel mensen die Jef kennen, zullen het met mij eens zijn: als Jef in z’n vertrouwde kieltje op zijn praatstoel zit, houdt hij niet meer op! Zijn geheugen is om jaloers op te zijn. Heel af en toe vult zijn vrouw Sjan hem aan. Om de keel van Jef te smeren, schenkt ze met regelmaat een bakske thee in. Ze

kennen elkaar door en door. Ze zijn zeer gelukkig samen. Volgend jaar zijn ze 60 jaar getrouwd. 'We gaon dè zeker viere, maar wel ietske minder uitbundig dan toen we fèftig jaor getrouwd ware. Tegen die recepties zie ik wel wè op', aldus Sjan. Voor de eerste keer deze avond reageert Jef met weing woorden: 'Dè zien we dan wir wel!'

Naar school

'Waor nouw de Amrobaank is, ging ik as klen kènd naar de bewaor-school. Dè waar un hele belevenis bij die nonnekus. Daor moste netjes zèn. Thuis kos eigenlijk alles. In de Stationsstraot ging ik naor de laogere school. In de irste klas kregen we les van juffrouw Rombouts, in de twidde en derde van mister Verschuuren. Dè waar unne geweldige

mister. Laoter wil ik ok mister worre, dacht ik toen. In de vierde en vefde klas han we mister Appels en in de zesde mister Luijben.'

'Hoe gingen jullie toen naar school, Jef?' vraag ik hem. 'We ginge allemaol te voet naor school. Gin enkel kend had toen unne fiets. Thuis han we laoter éne fiets. Die waar gekocht bij Leeke de Rooy. Van te veure kregen we van Leeke unne leenfiets vur drie weke om fietse te lere.

Fietse viel toen trouwens nie mee. Neffe ut kèrspoor laag zon smal hol padje waar ge mee moeite op kos fietse.

Mar Dré, effe trug naor de school! Vanaf dun twidde klas waar ik elk trimester dun beste van de klas. Op het bord wiere dan de naome van de drie beste leerlingen geschreve. Onder mènne naam zette de mister mee krijt drie

streepe in de kleure rood, wit en blauw. Allé, ge meugt det alleen mar opschrijve as ge ok opschrijft det ik tijdens de lesse van de winteraovondschool wir heel veul vergete waar, ut mist van allemaol! Daor komt misschien menne lijfspreuk vandaon: unne meens die niks kan vergete, daor motte nie te veul mee haandele!

Eieren zoeken

‘Haalden jullie als jeugd ooit kattedwaad uit, Jef?’ vraag ik hem. ‘Neie, neie, ik geloof det ik unne hele brave waar.’ En weer zit Jef op z’n praatstoel.... ‘As we naor school ginge, deeie we onderweg mee bommeketten norscheuten (na schieten). Bommeketten ware groote knickers van ijzer. ’s Aovonds roef naor huis, roef unne botterham ete, en roef ut bos in om aikus te zuuke van allerlei vogeltjes. Langs twee kaante un gatje in de aikus prikke, en de aikus uitblaoze. Ut aaiwit en dun dooier in unne kom, wet suiker en thee dur bij, ruure en opeten. Lekker det dè waar! De aikus - soms wel fechtig per dag- naame we mee naor huis. Die wiere mistal op takke gestoke en daor wier ut huis binne mee versierd.’

En Jef vertelt maar door: ‘Mee Stan Knik heb ik is unne wedstrijd gehouwe wie ut irste boven in dun boom zaat. Dè waar ik! Toen spraake we af om as unne eekhoorn van boom tot boom te springe, tot aon den aandere kaant van ut bos. Ik waar al lang beneeie toen Stan nog in unne boom midde in ut bos zaat!’, aldus een nog nagenietende Jef.

Al jong aan het werk

‘Ut schooljaar liep altij af op 1 april. Toen ik klaor was mee de zesde klas - ik was toen twaalf - ben ik vanaf 2 april thuis op de boerderij gaon werke. Onze pa maakte op den akker gaotjes, en ik mos er patatjes in gooie. Al heel rap mos ik ok mee unne zaaibak zwaor slakkemeil strooie. Wir laoter rogge, haver en gerst maaie. Ik waar fret dèt ik dè allemaol kos! Mee mun zes jaor ouwere bruur heb ik gewerkt tot dat ie op dun twidde dag van dun oorlog as soldaot in Someren sneuvelde. De boerderij mos deurgaon.

Daorum is toen de boerderij gesplitst tussen mun zuster en mèn en is mèn boerderij gebouwd pal naost de ouderlijke boerderij en zèn we getrouwd.

Ik dee toen alles mee ut perd. Op ons gemak naor dun akker. As mun perd unne bekende tegenkwaam, dun buurman of zo, dan stopte mun pèrd uit zun eige, zoas trouwens alle pèrde dè deeie. Hij dee liever ruste dan wèrke! En ik buurte dan mar wè. Soms wel un paor uur op ons gemak in de slootkant. Ik heb het meegemaakt det ik 's middags nao un paor uur kletsen mar wir omdraaide en om vier uur een bakske koffie thuis ging drinke!'

Cafébezoek

'Mèn vrouw heb ik leere kenne toen ik drieëntwintig waar. In de Kapelstraot ware twee café's: dieë van Hein Klaassen en vlak veur de kapel nog eentje. Daor kwame we veul. In het begin zaage we elkaor op zondag om de virtien daoge. In dun vastentijd alleen mee half-vasen. Bij Kees Verhaaie op de Singel ginge we af en toe naar de film of naor zun café. Mun maote en ik zeeë dan tegen Kees: dag kletskep! En Kees zee dan: op hersens groeit gin haor, op strond groeit haor!! Ut waar unne schone tijd.'

Moelijke tijden voor landbouwers

'In mun boereleeve is er heel veul veraanderd. Ut mot tegeswoordig al mar grotter. Mar alles wèt méér kost, mot wel terugverdiend worre. De overproductie is veroorzaakt door de technische ontwikkeling. De banken en de regering hielpen daor nog aon mee. De boeren van vandaog dun dag hebben het heel slecht. Sommigen hebben perspectief. De grote meute wil er nie veur uit komme det ze in nood zitte. Vast staot det er nog veul boere zulle sneuvele.'

Harmonie

Van ongeveer 1950 tot 1965 speelde Jef muziek bij harmonie St. Remie. De eerste jaren speelde hij bugel. Later schakelde hij over op trombone. De foto waarop Jef in het uniform van de harmonie staat afgebeeld, is gemaakt in 1958.

Jef: 'In dieën tèt hai ik ut veul te druk mee allerlei dingen. Ik hai te weinig tèt om naor de repetities te gaon. Op unne gegeve moment ben ik er mar mee gestopt. Ik schomde mun eige geregeld det ik zo vals speulde. Begin jaore 60 mopperde de meensen in het buitengebied det ze wel donateursgeld betaalden, mar de hermenie nooit zage. We hebbe toen mee héél het curps op unne grote platte waoge van Sjat Vermeire het buitengebied bezocht. Zo kosse die meensen ok van onze muziek geniete.' Jef voelde zich later nog steeds aangetrokken door de harmonie. Van ongeveer 1978 tot 1998 is Jef nog een zeer verdienstelijk bestuurslid geweest.

Als wethouder 'heeft hij iets met olie'

Een hoogtepunt in het arbeidszame leven is geweest de periode 1974 tot 1983 toen Jef achtereenvolgens raadslid, wethouder en loco-burgemeester is geweest. 'Via dun boerebond ben ik er vanzelf ingerold. Wethouder zen was eigenlijk vur men een bietje te hoog gegrepen. Toch zie ik daor nog mee veul plezier op terug. Ut moeilijkste vond ik trouwens ut lezen van ingewikkelde nota's. Ik heb nooit slaopeloze nachte gehad en heb mee niemand ruzie gemaakt: ik bleef altij kalm.' 'Heb je nog leuke dingen meegemaakt, Jef ?' vraag ik hem. Toeval of niet, we denken allebei aan een paar dezelfde voorvallen. Allebei, omdat de schrijver van dit artikel het genoeg heeft gehad in die tijd met Jef deel uit te maken van het college van Burgemeester en Wethouders. Jef had iets met olie...

Jef: 'Witte nog dèt we in Hogstraote mee unne aonemer iets te viere han. We han nie alleen veul gegete mar ok denk ik nog veul gedronke. Daogs daarop waar ik nog in dun olie! Ziek

dèt ik waar!’ En ik vul aan: ‘Op het einde van het diner hield jij nog een toespraak. Die blééf maar duren. Harrie van den Brandt weet er ook alles van. Je hield pas op toen jouw stropdas al een tijdje in de fik stond! In de nacht bracht jij mij met jouw Dafje naar huis. Op de rooie weg knalde je bijna op een overstekend hert. En toen je me thuis afzette, zei je met een zucht: Ík ben blij det we dur zen!’ ‘Daor kan ik me allemaol niet veul mir van herinneren’, zegt Jef met een grote grijns op z’n gezicht.

Op een andere dag moesten Jef en ik naar een vergadering in Breda. Jef zou rijden met z’n Dafje. Bij hem thuis op de werft vroeg ik hem of er nog genoeg olie in zat. Jef opent de motorkap, controleert het oliepeil en gooit de motorkap weer dicht. Wij op weg naar Breda. Een stukje voorbij de Gaarshof vliegt plotseling de motorkap open en zien we niets meer. En Jef spreekt de historische woorden: ‘Ik dènk det ie honger hee!!’ Jef stopt, kijkt onder de motorkap terwijl de motor nog draait en gooit de kap weer hard in het slot. In het begin van de vergadering kijk ik hem aan... Ik zie druppels olie uit zijn haar lopen!!

Slot

Kort voor ik afscheid neem, zegt Jef nog dat hij het buitengewoon jammer vindt dat ze geen Dafjes meer maken. ‘As ge hum aon zunne choke trok, begos ie al te rije.’ En zo kan Jef nog uren veel interessants vertellen. Jammer genoeg heb ik echter maar een beperkt aantal pagina’s in ons Heemblad ter beschikking. Sjef en Sjan, hartstikke bedankt voor de gezelligheid en het fijne gesprek. Heemkundekring Amalia wenst jullie samen nog vele gezonde, fijne jaren toe!

Recepten uit grootmoeders tijd (6)

Els Verbiest

De kabeljauw achterna !

Gelukkig hoeft vis niet duur te zijn. Heel wat soorten zijn heel betaalbaar gebleven en zijn bovendien zeer lekker. Het wonderbaarlijke aan vis is dat er in feite geen slechte of minderwaardige soorten bestaan. Er kan dus op geen enkel visje neergekeken worden. Zelfs niet op de kabeljauw, die er zeker toe heeft bijgedragen een van de zwartste pagina's van onze nationale sociale geschiedenis om te keren. Want wie kabeljauw zegt, denkt onmiddellijk aan de IJslanvaarders.

In het verleden bestonden onze hedendaagse bewaarstechnieken nog niet. Als men vis wenste te bewaren, moest men het zouten. Men moest tevens de vis gaan halen waar hij het massaalst aanwezig was. De wateren rond IJsland zijn, hoewel ruw, uitstekende visgronden waar vooral kabeljauw bij de vleet rondzwemt.

Zo zien we vanaf het begin van de zestiende eeuw een aantal van onze (Belgische) vissersschepen aan die verre expeditie beginnen. Op het einde van de achttiende eeuw beleeft de IJslandvisserij een stevige bloei dank zij naar ons land uitgeweken Franse vissers. De Franse Revolutie luidt echter de teloorgang in van onze nationale IJslandvaart. Sporadisch zal er in de negentiende eeuw nog een boot uitvaren van Oostende of Nieuwpoort. Onze vissers lieten zich aanmonteren in Duinkerken of Grevelingen. De vissers die de kost moesten verdienen voor een groot gezin, bleven zes maanden op zee. De kans om een liederlijk leven te leiden was onbestaande. Men moest immers van zeer jong aanmonteren (vanaf acht jaar) om de moeilijke stiel van kabeljauwvisser aan te leren.

Vanuit Duinkerken of Grevelingen ging de tocht naar Noord-Schotland en via de Orkaden kwam men in de Atlantische Oceaan terecht. De zee was

soms zeer ruw en de wind onbetrouwbaar. Ter plekke spoorden de vissers de vis op. Hierbij hielpen, zij het ongewild, de watervogels: die jagen ook op kabeljauw. Eenmaal gehaakt (gevangen met de haak) werd de kabeljauw binnengehaald. Exemplaren die van de haak overboord vielen, werden door een altijd aanwezige, getrainde scheepshond die rond de boot zwom, bij de lurven gevat. 's Avonds werd de vis gekuist. Aanvankelijk bewaarde men de vis in tonnen, later werd de kabeljauw in het ruim gepekeld en bewaard.

Vissers hadden een hondenleven. Ze sliepen gemiddeld twee à vier uur per dag. Er was niet genoeg water aan boord om zich te wassen. Ze wasten zich dus in het geheel niet. Halfweg de reis, na drie maanden, werden de kleren gewoon omgedraaid nadat het grofste vuil er eerst met een harde borstel was afgeschrobd. Na de terugkeer werden de kleren in de zee geworpen.

Elke dag werd hetzelfde zootje van aardappelen en kabeljauwkoppen klaargemaakt. Soms stond een zeevogel op het menu. De ganse dag dronken de vissers inktzwarte koffie. Cognac was er ook aan boord maar die werd

opzij gehouden om met de IJslanders ruilhandel te kunnen drijven. Na drie maanden gingen ze er dus aan wal, proviand werd aangevuld (vooral zoet water) en herstellingen werden uitgevoerd.

Heel wat IJslandvaarders verloren het leven tijdens een van de vele stormen. Een storm duurt soms wel eens acht dagen en nachten. Half augustus werd de weg naar huis aangevat. Met de ontwikkeling van betere bewaar technieken is deze vorm van visserij stilaan uitgestorven.

‘Tips bij aankoop van verse vis

Versche vis heeft helder roode kieuwen, de ogen hebben nog glans en zijn doorschijnend, dus niet dof of ingezonken. Het vleesch is nat en elastisch en de reuk frisch. Visch die niet lang gestorven is, zinkt in het water. Wenscht men de verse visch eenige uren te bewaren, dan moet men de kieuwen er uit nemen, de visch schoonmaken en in een natte doek op een koude plaats bewaren, maar volstrekt niet in water leggen.’

De tijd voor inkoop van enkele vissoorten is als volgt, namelijk tussen twee perioden van kuitschieten in:

- paling en aal: in de zomermaanden
- schol, tong: in de zomer en herfst
- snoek: van augustus tot oktober
- baars: van augustus tot januari
- schelvis en kabeljauw: in de winter, liefst bij vorst
- zalm: mei en juni
- forel: juli en augustus

Tips bij het koken

‘Het water waarin visch gekookt wordt, moet flink gezouten zijn. Zalm maakt hierop een uitzondering: zalm is smakelijker wanneer hij gekookt wordt in water zonder zout. Meestal worden de visschen kant en klaar gekocht. Toch dient men te weten hoe ze moeten worden schoongemaakt. Bezitten de visschen schubben, dan worden ze verwijderd voordat de ingewanden worden weggenomen. Kieuwen en inwendige delen worden verwijderd langs een kleine opening. De galblaas blijft in haar geheel of ze maakt het vleesch bitter van smaak. Tong, paling en aal bezitten een huid die men moet verwijderen. Begin bij tong met de staart en bij paling met de kop. Sommige visschen worden bij voorkeur blauw op tafel gebracht: bijvoorbeeld karper, paling, forel en steur. Voor het koken worden deze visschen overgoten met kokende azijn.’

Kabeljauw met heimwee

Als konijn met pruimen doodgewoon is, waarom is dan kabeljauw met diezelfde pruimen dat niet? Voor vier personen: 800 gr kabeljauwfilet, twee sjalotten, 5 cl rode portwijn, 5 cl kip- of vleesbouillon, zestien gedroogde pruimen zonder pit, een theelepel thee, twee lepels boter, peper en zout.

Bereiding: De pruimen laten we zachtjes aan de kook komen in wat water. Bij deze pruimen strooien we een theelepel thee. Het potje mag een twintig minuten trekken van het vuur. We snijden de kabeljauw in blokjes van 5 centimeter. We laten een klontje boter smelten samen met de fijngehakte sjalot. Hierbij vloeit vervolgens de rode portwijn en de bouillon. Even aan de kook laten komen en het vuur laag draaien. De stukken kabeljauw en de uitgelekte pruimen glijden in de portpot en we laten dit een tiental minuten tegen het kookpunt aanzweven. We scheppen de kabeljauw en de pruimen uit de saus. Laat de saus even inkoken, laat van het vuur een stevige klont boter uitsmelten en dan vloeit ons machtig mysterieuze sausje over de verlangende kabeljauw. Dien op in een soepbord en eet er warme, versgebakken volkoren broodjes of notenbrood met hoeveboter bij en een glaasje van je favoriete rode wijn.

En als toetje... Schoenlapperstaart

Twaalf grote zure (oogst)appels, zes eieren, tien beschuiten, anderhalve theelepel kaneel, 100 gr boter en 70 gr suiker.

Bereiding: Kook appelmoes van de appels; roer er de suiker, de in stukken gebroken beschuiten, de kaneel en de boter door. Klop de eierdooiers, voeg ze bij de appelmoes evenals het stijfgeklopt eiwit. Giet deze massa in een met boter ingewreven en nadien gepaneerde springvorm en bak de taart bij matige hitte (180°) in de oven.

Werkgroep Kapel van Nijhoven 3

Gerrit de Jong

Als ik dit artikel schrijf zijn de werkzaamheden voor de restauratie van de eerste fase van de bidtuin van de Sint Salvatorkapel, de veertien Kruiswegstaties nog in volle gang. De vaklieden zitten op schema en zijn met de afronding van het geheel bezig. Er si ontzettend hard gewerkt door beeldhouwer Stan Grooten, Jes Seegers van Seegers Beton, Jan Seegers van Multimate, Buurtschap Nijhoven, Loonbedrijf Ton Ansems en de vele vrijwilligers en de Werkgroep Kapel van Nijhoven. Dinsdag 15 augustus, het Feest van Maria Ten Hemelopneming (Maria Hemelvaart), zal de geschiedenis ingaan als een gedenkwaardige dag. Dan wordt de Kruisweg onthuld en ingezegend door pastoor Maikel Prasing met een plechtige viering daaropvolgend. Voor genodigden zal er een feestelijke afronding van deze eerste fase zijn. Als u dit leest is dit al voorbij, maar de Kruiswegstaties blijven een zichtbaar en tastbaar resultaat van vele maanden inspanning van vele kunstzinnige, nijvere en hulpvaardige handen met oog voor detail en vakmanschap. Dit iets waar de gemeenschap van Baarle (ja Baarle-Nassau en Baarle-Hertog samen, want het was en is een Baarlese aangelegenheid) met recht trots op kan zijn.

Voordat ik weer de geschiedenis induik nog het volgende: er is veel over de Sint Salvatorkapel geschreven. Vele schrijvers, ook Baarlese, hebben zicht over dit onderwerp gebogen. Om te beginnen pastoor Gerardus van Herdegom (1617-1675) schrijver van "*Op de bres voor Kerk en Enclaves*", en verder rector J.P.H. van den Broek (1886-1949) schrijver van het boek "*Bijdragen tot de Geschiedenis van Baerle*", pater dr. Eduard Loffeld (1904-1983) bekend door zijn artikelenreeks in "Ons Weekblad" in de jaren 70 en 80 en andere publicaties, kapelaan Chr. Kramer (1914-1976) bekend door zijn publicaties over "*Ulicoten 1803-1853*" en in "Brabants Heem" over de "*Sint Salvatorkapel*", waar hij de opgravingen door de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (R.O.B.) op de voet volgt en er verslag

van doet. Dit zijn de belangrijkste geschiedschrijvers over de Sint Salvatorkapel. Er zijn talloze krantenberichten over geschreven en andere publicaties zoals bijvoorbeeld in het Jaarboek 1991, hoofdstuk 3 punt 3.2.2, De drie onderhorige kapellen - *Sint Salvatorkapel* - pagina 46 en 47. En tenslotte in het Jaarboek 1992 "*Baarle in Stukken*", waar door middel van een alfabetische trefwoordenlijst verschillende artikelen over de Sint Salvatorkapel gevonden kunnen worden. De Jaarboeken 1991 en 1992 zijn uitgaven van onze Heemkundekring. Rector J.P.H. van den Broek, Baarlenaar van geboorte, heeft er het meeste over geschreven, veel onderzoek naar gedaan, en de kapel talloze malen bezocht. Hij is ook verwant met de familie Jacobs. Hij was de heerom van de nu nog levende mevrouw Lisa Jacobs-van den Broek op Nijhoven. Bij het schrijven van deze en vorige artikelen heb ik zijn boek dikwijls geraadpleegd. Je zou hem een Baarlese pionier op geschiedkundig gebied kunnen noemen.

De geschiedenis van de Sint Salvatorkapel

De eerste periode: 800-1400

Uit dit tijdsbestek zijn slechts aanduidingen in de bodem bekend: sporen van paalgaten, stenen funderingen, enz. De berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek nr. 23, november 1950, delen ons verrassend mee: 'In de afgelopen weken is het onderzoek bij de Sint Salvatorkapel voortgezet en voorlopig beëindigd.' Kapelaan Chr. Kramer, de plaatselijke historicus en oprichter van de eerste Heemkundekring van Baarle-Nassau-Hertog, was bij de opgravingen aanwezig en heeft er opmetingen verricht.

Als oudste cultuursporen kwamen vroege graven aan het licht, met een vulling van schone bosvegetatie. Er waren doorsneden door paalgaten, gevuld met schone bosgrond, tezamen de plattegrond vormend van een nader te bepalen gebouw. Paalgaten uit een latere periode gaven de plattegrond weer van een houten woudkapelletje van ruim 7 bij 5 meter, rechthoekig van vorm, dat na verloop van tijd is vervangen (10^e eeuw) door een iets groter zaalkerkje van 17 bij 4 meter, eveneens van hout. Als laatste

houten (missie)kerk (11^e tot 13^e eeuw) heeft op dezelfde plek een drieschepig gebouw gestaan met versmald rechthoekig priesterkoor van 3,75 bij 4,75 meter en een middenschap van 8,50 bij 6,75 meter. Daarna (in de 14^e eeuw) verscheen er een grote gotische bakstenen kruiskerk met een polygonaal (meerhoekig) priesterkoor, dat eerst met een zuidelijk en later met een noordelijk transept (dwarspand zodat er een kruiskerk is

ontstaan) is uitgebreid. Deze kerk had een totale lengte van 34 meter: schip 21 bij 9 meter, kruisarmen 7 meter en het verhoogde priesterkoor van 13 bij 8 meter en nog een sacristie van 3,5 bij 2 meter noordwestelijk van het priesterkoor (in de Protestantse tijd consistoriekamer en kosterwoning). Kramer komt tot de conclusie dat er in Nijhoven in de tijd van Willebrord, dus rond 700, al een kerkje heeft gestaan met een christelijke begraafplaats. Een heidense heilige plaats werd tot nu niet geconstateerd. Boeren suggereert in zijn boek "*Sint Willebrord Apostel van Brabant*" (1939, blz. 191) dat de rondtrekkende Sint Willebrord ook in Brabant veel leengoederen kreeg. Zo is bekend dat hij speciaal met Alphen verbonden was, misschien ook met Weelde. Tussen Alphen en Weelde lag Baerle. Uit het voorgaande blijkt dat de Sint Salvator kapel(kerk) er al gestaan moet hebben voordat gravin Hilsondis haar Remigiuskerk, met het door haar opgerichte altaar van de heilige belijder Remigius, liet bouwen. Hieruit zouden wij voorzichtig kunnen concluderen dat de inwoners van Baerle tot ongeveer 992 op Nijhoven ter kerke gingen. Tevens kunnen wij voorzichtig constateren dat er vanaf 992, ervan uitgaande dat de opgravingen en de metingen juist zijn, Baerle twee kerken telt, en vanaf de 14^e eeuw zelf twee grote gotische bakstenen kerken

op ongeveer 1 kilometer afstand van elkaar. In de volgende “Van Wirskaante” de reden waarom er op zo’n korte afstand twee kerken in Baerle stonden.

Uit het verslag van de werkgroep Kapel op Nijhoven, d.d. 28 juni 2000, het volgende:

1) Stan Grooten is met de laatste Kruiswegstaties bezig. De vierde en veertiende zijn de slechtste. Ik heb Stan inmiddels bezocht en de monikkenklus is bijna geklaard. De Kruiswegstaties hebben hun laatset bewerking gehad. Achterop de vierde Kruiswegstatie heeft hij in potlood geschreven ‘Nieuwe Kuif Opgezet’. Ze zijn door Stan prachtig in de witte olieverf gezet en de aureolen van Christus en de andere heiligen, zoals Maria, Veronica, de Heilige Vrouwen van Jeruzalem, etc. zijn met fijne goudverf beschilderd. De randen van het kleed dat Christus draagt zijn met een fijne goudbies beschilderd. Het zijn werkelijk kunstwerken. De authentieke teksten staan er ook weer op. De Kruiswegstaties worden, goed verpakt in speciale kisten, naar Multimate (Jan Seegers) vervoerd en in de laatste week voor Maria Hemelvaart in de betonnen omkastingen gezet. Het resultaat mag er zijn. Bekijk de foto maar.

2) Jes Seegers van Seegers beton heeft de bovenkanten, waar de Kruiswegstaties in komen te staan, al helemaal klaar. Bekijk de foto maar. Ze zijn ongeveer 1,5 centimeter dieper geworden omdat door de restauratie de staties iets dikker zijn geworden. De bovenkanten staan inmiddels al weer enkele weken op hun sokkels, die al eerder geplaatst zijn. Het zijn mooie degelijke omkastingen geworden die, mede doordat dood hout is gesnoeid, goed tot hun recht komen en een solide indruk maken. De Kruiswegstaties zullen hier, mits ze met rust gelaten worden, tot in lengte van jaren te pronken staan.

3) Het terrein voor het (nieuwe) hek van de kapel is met nieuwe klinker bestraat en is een lust voor het oog. Alles ligt op schema, het gaat heel goed.

4) Jan Seegers van Multimate heeft de ramen van merbau waar het glas in wordt geplaatst al gemaakt. Die foto houdt u nog tegoed. Hij gaat met de mal naar de glashandel om het glas te bestellen zodat alles op tijd klaar is.

- 5) Antoon van Tuijl heeft een tekening gemaakt waarop te zien is hoe de Kruiswegstaties in de Bidtuin komen te staan.
- 6) De laatste voorbereidingen voor de feestelijke opening worden getroffen zoals: de kapel helemaal in orde maken, verlichten, glas-in-lood, het altaar, de bidtuin, de banken bij de grot, etc.
- 7) Geluidsinstallatie, spreekgestoelte, uitnodigingen, etc., het zijn de laatste loodjes waar voor gezorgd wordt.

Er komt waarschijnlijk een vervolg van de restauratie van de Bidtuin, de tweede fase. De vijftien Geheimen van de Rozenkrans en de zeven Smarten van Maria moeten dringend gerestaureerd worden. De omkastingen hiervan zijn zeer slecht en moeten nodig vervangen worden, en ook de afbeeldingen zijn grotendeels verweerd. Er ontbreken afbeeldingen van de 15 Geheimen van de Rozenkrans zoals de tweede: 'Maria bezoekt haar nicht Elisabeth'. Ook ontbreken twee omkastingen van de zeven Smarten van Maria en drie afbeeldingen daarvan.

Uw giften voor de restauratie van de Bidtuin van de Sint Salvatorkapel zijn nog steeds welkom.

Merkwaardigheden (24)

Antoon van Tuijl

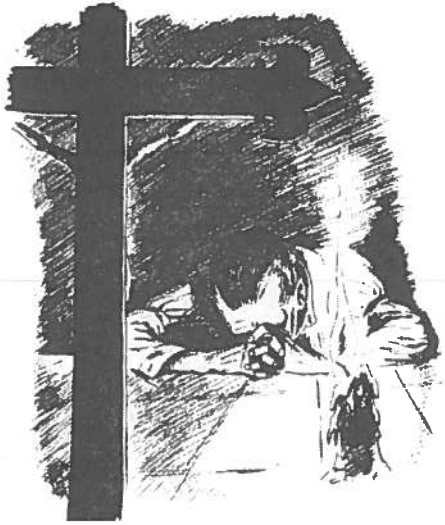
375 jaar geleden: de pest teistert Baarle

De gewone mensen uit onze streken hebben in de voorgaande eeuwen een zwaar leven gehad. Laten we ons hun situatie vooral niet te rooskleurig voorstellen. Langdurige oorlogsperioden met rondtrekkende en plunderende legereenheden en huurlingenbendes, natuurrampen en epidemieën brachten regelmatig kommer en kwel. Epidemieën als de pest stonden vaak in direct verband met mislukte oogsten (honger) en oorlogshandelingen. Fons Raeijmaekers brengt deze verbanden goed in beeld in 'Baarle in Stukken', blz. 167 (Artikel: 'Pest en andere contagieuze siekten').

In het boekje 'Historische Verhandeling over de Kempen' (van Adrianus Heylen, Turnhout, 1837) vind ik een paar voorbeelden om deze samenhang te illustreren. Heylen schrijft: 'Immers, nadat het, den 1 mey 1315, begonnen had te regenen en niet dan na tien maanden had opgehouden, ontstond er daerop eene verrotting der vrugten, eene bedorvenheid der lucht en eene zo hevige pest dat de steden als ontvolkt wierden, ontallijke dorpelingen hun leeven verlooren en andere, hunne huizen verlaetende, zich in de woesteynen begaven. Deeze plaeg was daer en boven nog vergezeld door eenen grooten hongersnood en ongemeene duerte der graenen.'

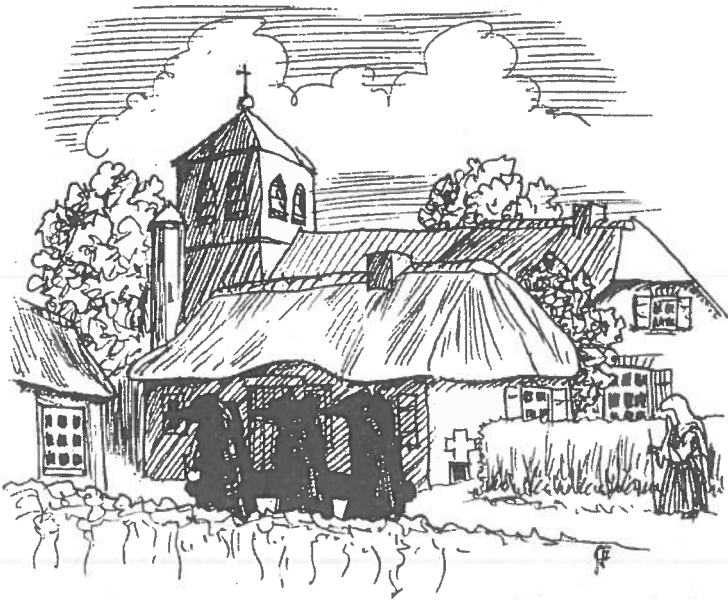
Een ander voorbeeld: 'Naeuwelijks hadden de Nederlanden geduerende zeventien jaeren de besmettelijke plaegen zien verdwijnen, of eene opnieuw woedende pest kwam verscheyde des zelfs provintien bedrukken. Den aanvang der ziekte wierd gekenmerkt door eenen schrikkelijken windstorm...' Verder vertelt de schrijver over de jaren na 1400 dat de volgende tijden voor Vlamingen en Brabanders niet erg gelukkig geweest zijn 'Want ten jaeren 1438, zijn er niet alleen menigvuldige door den hongersnood vergaen; maar ook zeer veele weggerukt door eene hevige pest.' Hij zet de twee plagen naast elkaar en legt dus geen verband.

Mensen waren vroeger volkomen weerloos tegen deze ziekte. Ze hadden geen kennis van bacteriën en wisten de relatie niet tussen (gebrek aan) hygiëne en besmettingsgevaar. De sterftcijfers konden dan ook hoog oplopen. Zo rukte de pest op in Brabant in 1487. Er vielen veel slachtoffers in Antwerpen. In 1489 en de twee daarop volgende jaren geselde de ziekte o.a. Brussel (33.000 doden!), Leuven (meer dan 20.000) en Gent (boven de 40.000). Onvoorstelbaar.

Een vorm van verweer, door sommige stadsbesturen toegepast, was het sluiten van de stadspoorten voor mensen uit besmette gebieden. Een voorbeeld. Als in 1616 het Kwartier van Peelland en vooral het dorp Veghel aangetast worden door de pest 'had om deeze rede de Regeering (van Den Bosch) eenige lieden aan de Poorten gesteld, die zorg zouden draagen, dat niemand uit de besmette plaatsen binnen de stad kwame, ook verbood zij alle gemeenschap met dezelve.' (Van Heurn, 'Historie der Stad en Meyerye van 's Hertogenbosch', 1767 deel II blz. 332). Ook dorpen namen dit soort maatregelen, want ik lees bij Heylen: 'Het groot dorp van Moerhout voelde de ellendige besmetting. Wie uit het dorp wilde vluchten, vond nergens schuytplaets. Zelfs als men ergens vluchtelingen ontdekte, wierden zij teruggezonden of in boet geslaegen.'

Volg je het relaas van Heylen in zijn Kempengeschiedenis dan lijkt de pest op een boze geest, die zweeft boven de dorpen en steden en nu hier en weer daar toeslaat. Hij blijft een voortdurende dreiging. Die indruk krijg je als je leest: 'In 1604 waeren aen deze vrede geessel onderworpen de inwoners van Westerloo, Hersel, Eyndhout, Alphen, Nispen en verscheyde andere dorpen...'. Westerlo en Herselt waren in 1619 weer aan de beurt! In 1625

en 1626 woedt de pest o.a. in Moergestel en in Alphen. Heylen noemt Baarle hier niet maar vertelt wel dat het in Turnhout en omliggende plaatsen nog ellendiger was. De pest woedde er zo hevig dat de stad ontvolkt raakte. De straten raakten met gras, distels en dorens overgroeid.

In Baarle sloeg de ziekte ook hard toe. Uit naspeuringen die Fons Raeijmaekers ooit deed, blijkt dat Baarle in deze twee jaren 247 mensen verloor. Waard om bij stil te staan. We memoreerden al eerder dat mensen door onwetendheid geen verweer hadden tegen de pest. Toch waren er ook toen geneesheren, zielenherders en hulpvaardige mensen die probeerden het leed van de zieken te verzachten. En de vele doden moesten begraven worden. Elke vorm van hulpverlening was levensgevaarlijk. Dat wist men wel. Je ziet wel eens afbeeldingen van zulke helpers. Zij dragen lange zwarte mantels, hebben een kap op hun hoofd en voor hun gezicht dragen ze een soort kegel. Daardoor zien ze eruit als spookvogels. Die punt voor hun gezicht vulden ze met sterk geurende kruiden. Ze hoopten dat de besmetting door de sterke kruidengeur tegengehouden zou worden.

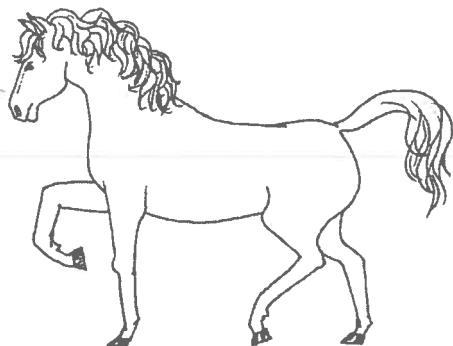
Ik vond in Heylens relaas twee merkwaardigheden. Uit bepaalde fragmenten kon ik opmaken dat er nauwelijks doden vielen in kloosters. Hij noemt slechts twee besmettingsgevallen in de abdij van Tongerlo. Beide monniken genezen! Dit kan iets te maken hebben met de afgelegene situatie van de abdijen en hun beperkte contacten met de buitenwereld. Maar de betere hygiënische omstandigheden lijken me ook belangrijk. Hun drinkwater zal beslist schoner geweest zijn. Maar wat dacht u van de oude gewoonte om aan tafel bier te drinken. Daarmee ban je besmettingskans grotendeels uit.

Wat dat bier drinken betreft: daarover beschrijft Heylen een prachtig voorval. Hij vertelt over een zekere Hendrik van Munster, minderbroeder, die als parochiepriester zijn 'schapen' niet in de steek laat. Hij bezoekt elke zieke en voorziet wie dat wenst van de laatste sacramenten. De plaatselijke brouwer ziet de man tobben en sjouwen, wil op zijn manier ook goed doen en neemt de priester in zijn huis op. Heylen schrijft: 'Hij wierd om deze medoogendheyd van den hemel zeer gezegend'. Immers alléén zijn brouwerij bleef onbesmet! Zelfs al degenen die van zijn bier dronken, werden tegen de ziekte beveiligd. Het was de hand van God in hun zienswijze.

*Zin in een fikse tocht door de natuur?
Neem deel aan onze Lange Herfstwandeling op
zaterdag 21 oktober!
Start: 08.45u (Heemhuis)*

Het paard

A.J. van Eijl-van de Klashorst

God schiep naast al wat leefd' op aard
Ook 't alleredelst dier: het paard.
Het was zo schoon en 't dartelde in 't rond
In 't hoge steppegras, gelijk een jonge hond.

Maar de miljoenen jaren regen zich aaneen:
Alles evolueerde, heel langzaam naar het scheen.
Alleen het kleine paard streefde iedereen voorbij:
't Werd hooggebeend en fors en schoon; doch vogelvrij.

Want 't werd ontdekt door 't wreedste dier: de mens.
Het wordt gebruikt voor allerhande zaken:
Het trekt de kar en 't draaft en 't beeft

Voor zweep en spoor; en 't heeft nog slechts één wens :
Om uit de handen van zijn beulen te geraken!
't Vervloekt de evolutie, die het zó veranderd heeft.

Reeën

Piet van der Flaas

Ook in ons Baarle leven reeën in de natuur. Een ree is van nature een schuw dier en behoort in jagerslatijn tot het grof wild. Hiertoe behoren ook het damhert, het edelhert, het wild zwijn en de mouflon (schaap). Dit wild mag niet met hagel maar met de kogel bejaagd worden. Het ree is niet alleen een natuurattractie van de eerste orde maar ook een waardevol jachtobject. Wij zullen merken dat dit wild over al die eigenschappen beschikt die de jacht erop boeiend en attractief maakt. Men dient als men een afschotvergunning heeft bekomen, zeer selectief af te schieten en te letten op geslacht, leeftijd, kwaliteit en conditie. Van de circa vijftienduizend stuks mag men 40% afschieten. Dus zo'n tienduizend stuks worden er neergelegd.

Een eeuw geleden waren er aanzienlijk minder reeën, maar door een goed jachtbeheer is men tot dit mooi resultaat gekomen. De eerste maal dat ikzelf er kennis mee maakte, was in mijn jeugd. Op een zondag in juni nam mijn vader me mede naar een perceel bos langs de Oude Bredasebaan. Hij legde zijn vinger tegen zijn lippen om me te doen zwijgen en wees naar wat struikgewas. En jawel! Tegen de grond lag weggedoken een jong reekalf. Hij had me tevoren verteld dat ik het kalfje in geen geval aan mocht raken want dan laat het moederdier het onherroepelijk in de steek. Het gebeurt wel eens dat mensen zo'n diertje meenemen naar huis om het daar groot te brengen. Men zet dit dier dan later in de vrije natuur. Dit is echter zeer af te raden want deze dieren worden later altijd agressief en men is dan gedwongen hen af te schieten.

De reeën hebben zich in tegenstelling tot vroeger bijna overal in Nederland verspreid, tot op de Waddeneilanden, in Zeeland en in de Noordoostpolder. Wel komen er jaarlijks vele honderden om in het verkeer. Maar ook de kanalen en in de Kempen in de talloze visvijvers verdrinken er vele door het ontbreken van uittredetrappen. Ook de stroperij op de drachtige geiten is

een ware plaag. Als men weet dat er tot vijfhonderd gulden gegeven wordt voor een ongebornen jong om dat op te zetten! Gruwelijk vind ik zo'n jachtmisdrijf. Dit is op geen enkele wijze goed te praten. De jacht mag men alleen beoefenen vanaf een hoogzit of door de bersjacht. Hier in Baarle zijn ook enkele hoogzitten aanwezig: een soort ladder tegen een boom aan de rand van een bos met een plateau om op te zitten. Men kan het uittredende wild goed observeren en dan de keuze maken. Met twee kan men zo'n hoogzit makkelijk verplaatsen.

Reewild is makkelijk vatbaar voor allerlei parasieten, bijvoorbeeld maag-darmbesmetting. Men gaat dit tegen door via het likszout een wormmiddel toe te dienen. Vooral een koud nat voorjaar telt vele slachtoffers. Het gewicht van een ree bedraagt in ons land veertien tot twintig kilo voor een bok (ontweid) en voor een geit enkele kilo's lager. In Noord-Europa echter wegen ze zelfs tot vijftig kilo door een betere voeding en meer rust.

Dit mooie, elegante dier komt in heel Europa voor. Het volledige gewei van de bok heeft doorgaans zes takken. Gedurende de winter ontwikkelt zich

bij de hinde een opvallende anale haarpluim die soms voor de staart wordt aangezien: dit is de z.g. spiegel. Bij de reebok is hij niervormig, bij de reegeit hartvormig. Het ree draagt geurklieren die tussen de schalen der achterlopers, juist onder de spronggewrichten, aanwezig zijn. De bok draagt tussen de rozetten op het voorhoofd ook nog geurklieren. In de regel is reewild in het tweede levensjaar geslachtrijp. Een geit zet een of twee kalveren op de wereld. Een smalree echter maar één. De vruchtbaarheid schijnt beïnvloed te worden door het biotoop en de dichtheid van de stand. Geheel uitgegroeid is een ree op drie à vier jaar. In het wild kan hij maximaal vijftien jaar oud worden. In juli of augustus breekt de bronsttijd aan. Vertraagde bevruchting kan de oorzaak zijn van het feit dat er tot december geen ontwikkeling van het embryo in de baarmoeder te zien is. Daarna vindt de ontwikkeling zeer snel plaats. De jongen, vaak twee- of drielingen, worden van eind april tot juni geboren.

Verleden jaar wandelde ik in de Alphense staatsbossen in een holle weg toen drie reeën me links en rechts voorbij vlogen, opgejaagd door spelende kinderen. Ik schrok me wezenloos. Na van de emotie bekomen te zijn, keerde ik op mijn schreden terug en wat bleek: toevallig was ik precies op de plaats van hun wissel (weg). Het zijn prachtige dieren. Dat wij ze nog lang in onze Baarlese natuur mogen tegenkomen, is mijn wens.

Woensdag 15 november 2000
Dia-avond over de natuur in ons heem
Op stap met Antoon van Tuijl en Werkgroep
Floron!
20.00u (Heemhuis)

Toponiemenbeesten (3)

A.W. Aandelèèr

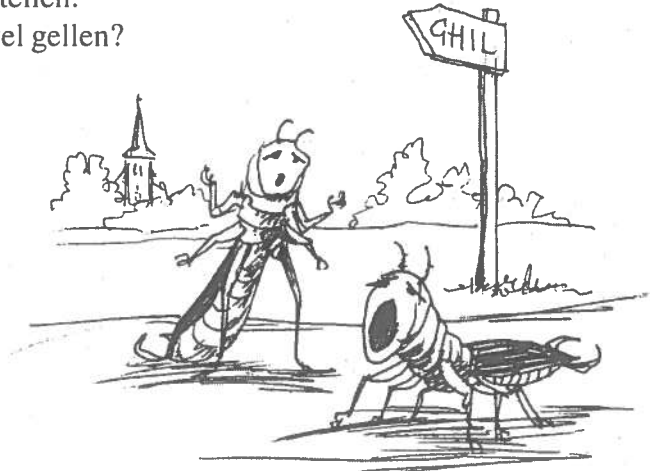
Oorwurmen

As ik noar Zonderèègen wil,
Gaoi ik van Baol-Grens zo naor 't Gil.
Ook al veraandert da in 't Ghel,
In Zonderèègen koom ik wel.

Naa zit daor in een van die bermen
'nen oorwurm gruwelijk te kermen.
'k Zeg; allé laot es gauw horen,
Hedde oorpènt aon oew oren?

Of doe oewe wurm zeker zeer?
Hij zee niks en ging tekeer!
As 't zeer doei, zee z'n vrouwke toen
Dan wit m'ne man nie wa te doen.

Wilde 'm da 's nie vertellen:
Mottie naa gillen of wel gellen?

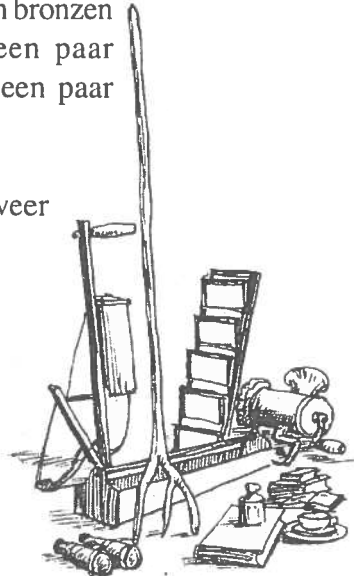
Arme Amalia (35)

Antoon van Tuijl

Zoals gebruikelijk vermelden we weer de voorwerpen die in de voorbije maanden aan Amalia's verzameling werden toegevoegd.

- Van de familie Vriens kregen we het boek 'Levens der Heiligen voor de dagen van het jaar' en een aantal kerk-en gebedenboeken.
- Mevr. Mertens schonk een ontbijtset voor een Eerste Communicant.
- Louis Verschueren bracht vier fraaie knopen mee van een kommiezenuniform.
- In bruikleen kregen we van de familie De Bruin een gehaktmolen.
- Tiest Hurks bezorgde ons een oud metalen rekje waarin ansichtkaarten geëtaleerd werden.
- Fons Willemsen bracht een gegalvaniseerd kuikenvoerbakje mee.
- Bij de familie Raeijmaekers haalden we een hand-maïs-zetmachientje, een houten hooivork en een partij hoefijzers.
- Ineke van Strijp verzamelde voor Amalia een wegschaaltje uit de medische praktijk, een bronzen 500 gramsgewichtje met ijktekens, een paar spulletjes voor onze fotomaterialen en een paar leuke devotionalia.

Ook voor deze schenkingen zeggen wij u weer hartelijk dank.

Aanwinsten BiDoc (7)

Lida Luiten

- Schenkingen van mevrouw Ad van Eijl-van de Klashorst (vijf mappen):
 - 'Westbrabants zogezeed', Hans Heestermans
 - 'Van zingen en speule'
 - 'Van aauwbètte tot zwiemele'
 - 'Uit historie en volksleven'
 - 'Uit historie en volksleven'

Sagenboek 2, Fr. Bresseleers, schenking Herman Janssen

- Noordbrabants Historisch Jaarboek 1999 (abonnement)
- Jaarboek 1998 Bacob bank, schenking Fons Raeijmaekers
- Jaarboek 1999 Bacob bank, schenking Fons Raeijmaekers
- Een scout 'Meneer Georges', schenking Jan de Rooij

'Merck toch hoe sterck...'

Heemreis naar Bergen op Zoom

Antoon van Tuijl

Het aantal liefhebbers voor deze uitstap bleef wat achter bij de verwachtingen. Daarom stond er geen bus klaar op zaterdag 17 juni om 8.15u. Eén hele grote en een paar gewone personenauto's brachten de groep in porties naar Bergen op Zoom. Lekker vroeg in de voormiddag proefden we al van de gastvrijheid van 'De Gouverneur' (een goed gekozen etablissement), van een lekker bakje koffie en van een heerlijk warm stuk 'Bergse Bastaert', een kruidig stuk gebak.

Door de zaterdagmorgensfeer van het levendige stadshart trokken we vervolgens naar de grote kerk. Dat is een heel vreemd bouwwerk in gothische stijl maar met een vreemdsoortige indeling. De geestdriftige gids wist ons

echter goed duidelijk te maken dat verbouwingen, uitbreidingsplannen en een grote brand daarvan de oorzaak waren. Het oude stadshuis was ook zeer de moeite waard. Het heeft een juweel van een voorgevel en een reeks prachtige zalen en trappartijen. Omdat er buiten het oude stadscentrum een nieuw stadskantoor gebouwd is, heeft dit stijlvolle gebouw een multi-functioneel gebruik naast de representatieve gemeentelijke functies.

De koffietafel in dezelfde uitspanning als 's morgens, was buitengewoon goed verzorgd. Goed gespijsd en gelaafd gingen we op weg voor een bezoek aan het Markiezenhof. Dit is een van de mooiste stadspaleizen die wij kennen. Wie een aantal jaren geleden mee naar Mechelen geweest is, kan zich een paleis in dezelfde stijl herinneren. De Keldermansen, beroemde bouwmeesters uit de zestiende eeuw, tekenden hiervoor. Je herkent hun stijl ook in Hoogstraten, aan de grote kerk en aan het gemeentehuis. Het is praktisch niet voor te stellen dat dit gebouw jarenlang als een vervallen wrak in de stad gestaan heeft. Wat goed dat men het restauratiekarwei aangedurfd heeft. Nu is het een juweel van onschatbare waarde. We hebben goed rondgekeken: de grote zaal, de stijlkamers, de geschiedkundige afdelingen, de gang met het prachtige balkenplafond. Het was even zoeken, maar wij vonden tenslotte ook nog de sporen van de Bergse bedevaarders naar St. Bernardus.

Met een overvloed aan indrukken trokken we in kleine groepjes nog even het centrum in. Sommigen bezochten nog gauw de kleine met veel zorg gerestaureerde synagoge. Anderen trokken wat meer tijd uit voor een terrasje. Daar golfde de jazzmuziek vrolijk over je heen. Die begon goed op gang te komen toen wij richting Baarle reden.

Het was de moeite waard. Goed voorbereid, goed uitgevoerd door alle betrokkenen en zoals altijd bij Amalia: een dag met een gemoedelijke, warme sfeer! Bedankt voor het goede gezelschap. En wéér dacht ik: merk toch hoe sterk Amalia is met haar activiteiten!

Fietstocht naar Wim en Riet Segers in Alphen.

Ria Laurijssen

Op woensdag 19 juli was het heerlijk fietsweer. Rond 18.45u melden de eerste fietsliefhebbers zich bij het Heemhuis en even na 19.00u kon er met een groep van 26 fietsers vertrokken worden, via het Bels Lijntje richting Alphen. Bij Wim Segers aangekomen, sloten nog 4 mensen die met de auto waren zich aan bij de groep. Besloten werd om eerst maar koffie/thee te drinken met cake/peperkoek en daarna alles te gaan bekijken. Wim was zo enthousiast dat hij bij het koffiedrinken al met vertellen begon over het boerenleven van vroeger.

De boerderij aan de Oosterwijksestraat is zijn ouderlijke huis waar hij heel trots op is. Je komt ogen tekort: overal hangen en liggen spullen die je herinneren aan vroegere tijden. Zo is het oude gedeelte van de boerderij nog ingericht zoals het enkele jaren geleden was (toen zijn vader naar Janshove in Baarle-Nassau verhuisde).

In de schuur staat een grote verzameling oude landbouwwerktuigen. Over elk werktuig weet Wim wel iets te vertellen en af en toe stelde hij ons op de proef door ons iets te vragen over een stuk gereedschap of werktuig. Zelfs de zolder was benut, overal stond wat. Het viel daarom niet mee om iedereen weer buiten op het erf bij elkaar te krijgen voor het maken van een groepsfoto.

Na Wim en Riet hartelijk te hebben bedankt voor hun gastvrijheid stapte iedereen weer op de fiets om netjes op tijd thuis te zijn. Het was een heel gezellige en geslaagde avond (met dank aan de 'oppas' in het Heemhuis). Hopelijk zien we elkaar snel terug: misschien bij een volgende activiteit of gewoon op een woensdagavond of de eerste zondag van de maand. En u weet: de koffie/thee staat klaar!

Wij dóén dit gewoon!

Antoon van Tuijl

Onder deze titel loopt tot half september een fraaie tentoonstelling in ons Heemhuis. Na het verschijnen van dit nummer van Van Wirskaante hebt u nog juist de kans er even langs te gaan. Wat maakt deze expositie zo de moeite waard? Dat is de manier waarop twee mensen, Nel en Fekke van Dijk, in de loop van een aantal jaren hun onbekende creatieve capaciteiten ontwikkeld hebben, gewoon door er iets mee te doen.

Zonder te weten of ze op het gebied van schilderen, beeldhouwen of boetseren talent hadden, zijn ze toch in deze technieken gaan werken. Gewoon vanuit de behoefte zich te ontwikkelen, dingen en mogelijkheden te ontdekken, plezier te beleven aan het bezig zijn met kleur en vorm. Het resultaat tot nu toe - vanzelfsprekend een keuze uit al hun werk - is een tentoonstelling waar je even stil van wordt. Kunstzinnig werk in olieverf en aquarel, werken in glas, klei en speksteen... Blijkbaar zijn er mensen die dit gewoon doen. Gelukkig maar!!

Zondag 29 oktober

'Amalia's Kunst of Nep!'

*Kom langs in het Heemhuis om de sfeer te proeven
en laat meteen enkele voorwerpen taxeren*

Uit het activiteitenprogramma

Herman Janssen

Genealogische dag Brabant 2000

Op zaterdag 16 september (10.00-16.30u) vindt voor de vierde maal de Genealogische Dag Brabant plaats in het Rijksarchief van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch (toegangsprijs f 10,-). Dit keer is het thema 'Uw voorouders en de Rechtbank'. Tijdens deze dag zijn er tal van verenigingen en organisaties present om bezoekers te informeren over ontwikkelingen op het gebied van stamboom- en familieonderzoek. Het programma staat bol van culturele en cultuurhistorische activiteiten zoals workshops, een ruilbeurs voor bidprentjes, een heuse Middeleeuwse terechtstelling op de binnenplaats van de citadel, een documentaire van 'Criminorama' en nog veel meer.

Twee nieuwe onderzoeksgidsen worden gepresenteerd: 'Cijnzen in Noord-Brabant' en 'Procesgang Raad van Brabant'. Op verschillende locaties worden interessante lezingen gehouden, waaronder 'Verbroken huwelijksbeloften', 'Ruzie om erfenis', 'Bastaardij en de positie van de vrouw', 'Naamgevingsrecht', 'Echtscheidingen 19de en 20ste eeuw', 'Vreemdelingenrecht' en 'Afstamming, verwantschap'.

Genealogen die informatie zoeken over Ravels, Weelde of Poppel kunnen sinds kort ook terecht op internet: daar kunnen meer dan 6000 bladzijden worden geraadpleegd. Het betreft cijnsboeken, volkstellingen, parochie-registers, burgerlijke stand, biografieën, monografieën, studies, bidprentjes, rouwbrieven, archeologische informatie en gemeentegidsen. Dit bericht kregen we toegestuurd van onze collega-heemkundigen aldaar. Hun adres luidt als volgt: '<http://users.skynet.be/Ravels-Weelde-Poppel>'.

Officiële opening BiDoc

Nagenoeg alle stukken zijn intussen gearchiveerd zodat BiDoc kan worden geopend: op zondag 01 oktober, om 11.00u. De werkgroep hoopt tegen deze datum een index op computer klaar te hebben zodat de meeste archiefstukken beschikbaar zijn. Dit is zeker nog niet het geval voor het fotomateriaal: hier moet de archivering nog worden aangevat. Ook het knipselarchief is nog niet gebruiksklaar: de ontsluiting ervan is inmiddels opgestart.

Het computerprogramma is gebruiksklaar geraakt en de ontsluitingsprocedures zijn verder uitgewerkt. Mocht U zin hebben om aan te sluiten bij onze werkgroep BiDoc, dat kan nog steeds: kom gewoon eens langs op maandagvoormiddag (10-12u). Wij hebben allerhande werkjes klaarliggen: knippen, plakken, pagina's nummeren, enzovoort. Al werkend wordt er bijgepraat en de koffie staat altijd klaar. U leert hoe de archiefstukken worden ontsloten: de teksten aandachtig lezen en de verschillende onderwerpen aanstrepen. Dit arbeidsintensief werk kan thuis gebeuren (we noteren dan welke knipselmappen U mee naar huis neemt). De gemarkeerde woorden worden vervolgens in de computer ingevoerd, wat op zich ook alweer een heel werk is. Tot slot willen we graag nog een aantal mensen mee inschakelen als bibliothecaris. Deze maand nog wordt gezorgd voor een korte opleiding.

De openingstijden van BiDoc zijn voorlopig als volgt vastgesteld: elke woensdagavond (19.30-21.30u) en iedere eerste zondag van de maand (10.30-13u). De bibliothecaris van dienst werkt met de computer en het kopieerapparaat, geeft archiefstukken aan en plaatst ze terug, houdt toezicht en vult het uitleenregister in. Bezoekers nemen geen taken van de bibliothecaris over en blijven uit de Japanse kamer. Kopies worden aangerekend. In principe kunnen alleen leden van onze vereniging archiefstukken uitleenen. Het uitleenen is gratis en de termijn bedraagt twee weken. Wat te kostbaar is, wordt niet uitgeleend en ter herkenning van een sticker voorzien.

De opening van BiDoc is een belangrijke gebeurtenis voor onze vereniging en was reeds een prioriteit toen we het Heemhuis betrokken. We verwachten een extra stimulans voor de bestudering van ons heem. Scholieren, studenten, genealogen, historici en aanverwanten kunnen er terecht. Ook onze werkgroepen (waaronder de redactieraad) zullen er wel bij varen. Kom eens langs op zondag 1 oktober en sta ervan versteld hoe onze bovenruimte is veranderd en welke rijkdom we allemaal voor U ter beschikking hebben...

Zilver voor 'Amalia van Solms'

Volgend jaar bestaat onze vereniging alweer 25 jaar. Dit zilveren feest mag niet onopgemerkt voorbijgaan. Wie dit jubileum mee wil helpen voorbereiden, mag zijn naam opgeven bij één van de bestuursleden. Actie!

*Teksten voor
'Van Wirskaante 2000-4'
mag je inleveren in het Heemhuis.
Ten laatste op 31 oktober.
Eerder mag ook!*

Activiteitenkalender

Herman Janssen

September

vr 01	(de ganse dag)	Heemreis 'In de voetsporen van Bernardus'
za 02	tot 23.30u	Heemreis 'In de voetsporen van Bernardus'
zon 03	10.30-13.00u	Open-zondag
zon 03	13.30-16.00u	Tentoonstelling 'Wij dóén dit gewoon!'
zon 10	11.00u	Presentatie Heemkalender

Oktober

zon 01	10.30-13.00u	Open-zondag
zon 01	11.00u	Officiëleopening BiDoc en tentoonstelling
zon 01	13.30-16.00u	Tentoonstelling (natuur)
vrij 13	19.30u	Lokale heemkwis Baarle '1000 + 8'
za 21	08.45u	Lange herfstwandeling
zon 29	13.00-16.30u	Amalia's Kunst of Nep!

November

zon 05	10.30-13.00u	Open-zondag
zon 05	13.30-16.00u	Tentoonstelling (natuur)
wo 15	20.00-22.00u	Dia-avond met Antoon (natuur)
?		Deelname regionale heemkwis

December

zon 03	10.30-13.00u	Open-zondag
zon 03	13.30-16.00u	Tentoonstelling (natuur)

Adressenlijst bestuur

Dagelijks bestuur

Voorzitter: Ad Jacobs
Willem Alexanderstraat 56, 5111 AC Baarle-Nassau

Vice-voorzitter: Antoon van Tuijl
Oranjelaan 24, 5111 XK Baarle-Nassau

Secretaris: Dré Moors
Hertogenstraat 14, 5111 AR Baarle-Nassau

Penningmeester: Lia van Gils
Nassaulaan 23, 5111 XD Baarle-Nassau

Bestuursleden

Ineke van Strijp	Turnhoutseweg 18	2387	Baarle-Hertog
Ria Laurijssen	Chaamseweg-Hazenbergh 11	5113 BH	Ulicoten
Herman Janssen	Stwg. op Hoogstraten 100	2330	Merksplas
Fonnie de Rooy	L. Peetersstraat 12	2387	Baarle-Hertog
Corrie Landman	Schalunin 11b	5111 HB	Baarle-Nassau

van wirskante

van de Hogeschool van Amsterdam